

ХРОНІКА

ПРО НАУКОВУ КОНФЕРЕНЦІЮ “ТАКИЙ РІЗНИЙ СВІТ МІНЕРАЛОГІЇ”, ПРИСВЯЧЕНУ 100-РІЧЧЮ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ АКАДЕМІКА ЄВГЕНА ЛАЗАРЕНКА

О. Матковський, М. Павлунь

*Львівський національний університет імені Івана Франка
79005 м. Львів, вул. Грушевського, 4
E-mail: mineral@franko.lviv.ua*

Двадцять шостого грудня 2012 р. минає 100 років від дня народження видатного українського вченого, педагога й громадсько-політичного діяча академіка Євгена Костянтиновича Лазаренка. Він пішов із життя в розквіті творчих сил і багатьох незавершених планів та задумів, однак залишив велику й різноманітну наукову спадщину, серед якої основне місце посідає мінералогія.

У Києві 19–20 квітня 2012 р. відбулася наукова конференція “Такий різний світ мінералогії”, присвячена 100-річчю від дня народження Євгена Лазаренка. Її організаторами були Національний науково-природничий музей НАН України (ННПМ НАНУ), Інститут геологічних наук НАН України, Інститут геохімії, мінералогії та рудоутворення НАН України, Державний гемологічний центр України, Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Всеукраїнська громадська організація “Спілка геологів України”, “Музей коштовного і декоративного каміння” Міністерства фінансів України. Тематика конференції стосувалася загальних проблем мінералогії, регіональної, космічної і генетичної мінералогії, прикладної мінералогії та металогенії. До початку роботи матеріали конференції опубліковано на сайті ННПМ НАНУ. Вони охоплюють 26 доповідей.

Першого дня конференція проходила в ННПМ НАН України. Вона почалася з відкриття, а також презентації вітрини “Академік Лазаренко Євген Костянтинович” у залі “Мінералогія” геологічного музею. Перед відкриттям біля вітрини виступив з невеличким концертом народний ансамбль “Чумаки”. Вступне слово виголосила голова Оргкомітету конференції доктор геологічних наук *Катерина Деревська*. З привітаннями і спогадами виступили Володимир Павлишин, Віктор Квасниця, Віра Зайцева, Орест Матковський, Орест Сукач, Дмитро Возняк, Людмила Гапич та ін. У цих урочистостях узяли участь доньки Євгена Лазаренка Оксана і Наталія.

Після відкриття відбулося два пленарні засідання, ознайомлення зі стендовими доповідями, екскурсія в зал “Естетика каменю”. Серед учасників конференції – науковці інших геологічних організацій Києва, Львова, зокрема, колишній довголітній директор ННПМ НАНУ акад. Євген Шнюков і колишній довголітній завідувач геологічного музею ННПМ НАНУ проф. Юрій Русько, представники Російської Федерації, Польщі.

На першому пленарному засіданні заслухано інформацію *О. Матковського* з півгодинною демонстрацією кінофільму про круглий стіл “Академік Євген Лазаренко – рек-

тор, учений, громадянин”, який відбувся в рамках заходів, присвячених 350-річчю Львівського національного університету імені Івана Франка 26 грудня 2011 р. у Дзеркальній залі університету. Його проведення пов’язане з тим, що Євген Лазаренко понад 25 років працював у Львівському державному університеті, а з них майже половину був його ректором.

Учасники наукової конференції “Такий різний світ мінералогії”, присвяченої 100-річчю від дня народження Є. Лазаренка. Київ, квітень 2012 р.

Учасники екскурсії перед Музеєм коштовного та декоративного каміння.

Кристали топазу в Музеї коштовного та декоративного каміння.

Вітрина з кристалами берилу в Музеї коштовного та декоративного каміння.

У круглому столі взяло участь близько 100 учасників, серед них три доньки Є. Лазаренка – Олена, Оксана і Наталя, народний депутат України Михайло Косів, поет Роман Лубківський, академік НАН України Михайло Голубець, член-кореспондент НАН України Мирослав Павлюк, заслужений артист України Юрій Брилинський, київські учні Є. Лазаренка – професор Київського національного університету імені Тараса Шевченка Володимир Павлишин і старший науковий співробітник Інституту геохімії, мінералогії та рудоутворення НАН України Юрій Галабурда, професори і доценти різних факультетів Львівського національного університету імені Івана Франка, науковці Інституту геології і геохімії горючих копалин НАН України.

Після цієї інформації заслухано доповіді, що стосувалися внеску Є. Лазаренка у розвиток не тільки тих чи інших напрямів мінералогії, а й металогенії: “Проблеми метало-

генії в працях Є. К. Лазаренка” (О. Матковський, ЛНУ імені Івана Франка), “Є. К. Лазаренко – корифей української мінералогії” (В. Павлишин, КНУ імені Тараса Шевченка), “Проблеми української мінералогічної термінології” (Г. Кульчицька, Д. Черниш, ІГМР імені М. П. Семененка НАНУ). Цікавою була доповідь-спогад під назвою ”Судьбоносная встреча” *В. Зайцевої*, яка розповіла, що стала відомим геологом з легкої руки Є. Лазаренка, який загітував її на геологічний факультет Львівського університету. Після його закінчення все трудове життя вона пов’язала із Закарпатською геологорозвідувальною експедицією, у якій пройшла шлях від техніка до головного геолога експедиції і стала кандидатом наук, відкрила у Закарпатті низку родовищ корисних копалин.

На відвалах однієї з шахт Волинського родовища камерних пегматитів.

Учасники конференції “Такий різний світ мінералогії” в залі засідань.

Друге пленарне засідання відбулося після огляду стендових доповідей, екскурсій і обідньої перерви. На ньому заслухано досить різнопрофільні наукові доповіді. Перші дві з них виголосили російські дослідники: “Мінералогія колчеданних месторождений Урала” (докладчик *И. Викентьев*, ИГЕМ РАН, Москва, соавтор В. Малоксан, ИГ и ГУ-РО РАН, Екатеринбург); “Самородное золото россыпей северо-западного фланга Мякит-Харчанского рудороссыпного узла Северо-Востока России” (*Л. Соломенцева*, И. Литвиненко, Северо-Восточный комплексный НИИ ДВО РАН, Магадан). У першій доповіді автори зазначили про вагомий внесок у вивчення колчеданних родовищ Уралу

Є. Лазаренка, який досліджував їх у воєнні роки й узагальнив у монографічному зведенні “Минералогия медно-цинковых месторождений Среднего Урала” (1947), навели дуже важливі нові дані щодо мінералогії й генезису колчеданних руд Уралу. Наступні дві доповіді українських дослідників були присвячені різним проблемам: “Використання віртуальних мінералого-петрографічних еталонів при ідентифікації торговельних марок декоративного каміння Українського щита (автори О. Челета, І. Сергієчко, Державний гемологічний центр України, МФУ); “Особливості мінералізації силурійських викопних організмів” (В. Грищенко, Геологічний музей ННПМ НАНУ). Коротку інформацію про стендові доповіді зробила К. Деревська. В обговоренні виступили М. Павлунь, В. Павлишин, Г. Кульчицька та ін.

Вітрина, присвячена 100-річчю від дня народження академіка Є. Лазаренка в геологічному музеї ННПМ НАН України.

Завершився перший день конференції товариською зустріччю, яку супроводжував чумацький хор. Її учасники ділилися враженнями, згадували про подібні зустрічі за участю Є. Лазаренка.

Згідно з програмою конференції, 20 квітня відбулася екскурсія в Музей коштовного і декоративного каміння (м. Володарськ-Волинський Житомирської обл.) та на Корнинське родовище граніту (с. Корнин Попільнянського р-ну Житомирської обл.). У Володарськ-Волинському учасники конференції побували на старих відвалах колишньої шахти з видобутку п'єзокварцової сировини й коштовного та декоративного каміння (берил, топаз, моріон, письмовий граніт та ін.), які пов'язані з камерними пегматитами Волинського родовища в гранітоїдах Коростенського плутону, що їх свого часу вивчали Є. Лазаренко та його учні й досить детально характеризували у відомій монографії “Минералогия и генезис камерных пегматитов Волыни” (Е. К. Лазаренко, В. И. Павлишин, В. Т. Латиш, Ю. Г. Сорокин, 1973). Навіть за породними відвалами шахти можна відтворити характерну для цих пегматитів зональну будову. Адже серед них знаходимо

уламки і брили письмового граніту, кварц-польовошпатових пегматоїдних виділень, великих блоків польового шпату і кварцу різних різновидів (моріон, раухтопаз і навіть стільниковий кварц), зон вилуговування й альбітизації.

Виступ народного ансамблю “Чумаки” перед вітриною С. Лазаренка.

Вражаючим і незабутнім було ознайомлення з Музеєм коштовного і декоративного каміння, який є державною установою Міністерства фінансів України й одним із відомих геологічних музеїв України та світу. В ньому зібрані, передусім, унікальні мінерали та гірські породи з камерних пегматитів Волині. Звичайно вражають колекції п'єзокварцової сировини і польовошпатового розмаїття, неперевершені за красою та морфологією кристали топазу й берилу. Деяким з них присвоєно власні імена: топазу – “Академік Олександр Ферсман”, “Джерельце”, “Казка”, “Золоте Полісся”, берилу – “Апостоли Петро і Павло”, “Академік Євген Лазаренко”, “Професор Володимир Павлишин”. У музеї експонують також велике розмаїття українських лабрадоритів, гранітів і бурштину, а також різні вироби з коштовного й декоративного каміння.

Висловлюємо щиру подяку організаторам конференції, зокрема К. Деревській, а також працівникам Музею коштовного і декоративного каміння за його збереження, що є національним надбанням, та його керівнику – випускниці нашого факультету В. Яковлевій (Панченко).